

Sygn. akt I PK 481/03

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 sierpnia 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Maria Tyszel

Protokolant Halina Kurek

w sprawie z powództwa T. Z.

przeciwko Polskim Kolejom Państwowym SA Zakładowi Mostowemu w B. w
likwidacji

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 19 sierpnia 2004 r.,

kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w T.

z dnia 15 maja 2003 r., sygn. akt IV Pa .../03,

**zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zmienia wyrok Sądu
Rejonowego w G. z dnia 26 lutego 2003 r., IV P .../03 i oddala
powództwo nie obciążając powoda kosztami postępowania.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 26 lutego 2003 r. Sąd Rejonowy w G. zasądził od pozwanego PKP S.A. Zakładu Mostowego w B. w likwidacji na rzecz powoda T. Z. kwotę 20.033, 70 zł tytułem wyrównania odprawy pieniężnej wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 27 października 2000 r. do dnia zapłaty.

Sąd ten ustalił, że z dniem 30 kwietnia 2000 r. rozwiązano z powodem umowę o pracę z przyczyn określonych w art. 1 ust. 1 i art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.). Powód otrzymał od strony pozwanej odprawę pieniężną przewidzianą w art. 8 tej ustawy w kwocie 3795, 54 zł oraz rekompensatę w kwocie 6.170 zł stosownie do art. 11 ust. 1 Paktu Gwarancji Pracowniczych w okresie drugiego etapu restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” z dnia 19 marca 1998 r. Sąd pierwszej instancji wskazał, iż ustawa z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz.U. Nr 84, poz. 948) wprowadziła w art. 48 uregulowanie, stosownie do którego pracownicy, z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w latach 2000-2002 r. mają, przy spełnieniu dodatkowych przesłanek, prawo do jednorazowej odprawy pieniężnej. W art. 49 ust. 1 ustawy ustawodawca również użył określenia „pracownikowi z którym w latach 2000-2002 został rozwiązany stosunek pracy”. Zdaniem Sądu z wejścia ustawy w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, nie wynika aby prawo do odprawy pieniężnej zostało ograniczone tylko do przypadków ustania stosunku pracy po wejściu w życie wymienionych przepisów tj. od 27 października 2000 r. Przeczy temu niewymagająca interpretacji treść art. 48. Zdaniem tego Sądu regulacje zawarte w art. 50 ust. 2 wspomnianej ustawy dodatkowo wykluczają, aby zamiarem ustawodawcy było ograniczenie działania ustawy wyłącznie do pracowników, z którymi stosunek pracy rozwiązał się po dniu wejścia przepisów w życie.

Zamiar ustawodawcy został wyrażony wprost i jest korzystny dla pracowników. Sąd Rejonowy powołał się na stanowisko Trybunału

Konstytucyjnego, iż sytuacja w której ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i jednocześnie nadaje nowym przepisom wsteczną moc obowiązującą jest zgodna z Konstytucją tylko wówczas, gdy nowe przepisy zawierają rozwiązania korzystniejsze dla adresatów od przepisów obowiązujących poprzednio (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2000 r. K 12/00, OTK 2000/7/255). Sąd uznał prawo powoda do jednorazowej odprawy pieniężnej przewidzianej ustawą w wysokości 30.000 zł, z tym, że odliczył kwoty już przez niego uzyskane z tytułu odprawy pieniężnej i rekompensaty.

Strona pozwana zaskarżyła ten wyrok a Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. wyrokiem z dnia 15 maja 2003 r. oddalił jej apelację.

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji i wyprowadzone z nich wnioski. Powołując art. 3 k.c. Sąd ten wskazał, iż zasada nieretroakcji prawa (*lex retro non agit*) nie obowiązuje, jeżeli co innego wynika z brzmienia ustawy. Zdaniem Sądu Okręgowego „z brzmienia” ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz.U. Nr 54, poz. 948) wynika, iż ma ona zastosowanie do wszystkich pracowników spełniających wymogi z art. 48 ustawy, których zwolnienie nastąpiło w latach 2000-2002. Ustawodawca nie sprecyzował, czy w uregulowaniu chodzi o pracowników zwalnianych od daty wejścia w życie ustawy. Zdaniem Sądu należy przyjąć, iż chodzi o pracowników, których umowa „uległaby rozwiązaniu” poczynając od 1 stycznia 2000 r. Powód nabył zatem prawo do odprawy z art. 48. Spełnia on wymogi z art. 50 ust. 1 ustawy i nie zachodzą w stosunku do niego wyłączenia określone art. 50 ust. 2 tej ustawy. Z uwagi na zamieszkiwanie na obszarze powiatu, w którym stopa bezrobocia w dniu rozwiązania stosunku pracy była większa niż przeciętna stopa bezrobocia w kraju należy mu się odprawa w wysokości 30.000 zł. Wypłacenie powodowi tej odprawy wykluczałoby prawo do odprawy z ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy i do odprawy wypłaconej w oparciu o Pakt Gwarancji Pracowniczych. W związku z powyższym należało zasądzić na rzecz powoda kwotę stanowiącą różnicę pomiędzy odprawą mu należną a wypłaconymi

wcześniej świadczeniami, gdyż „nielogiczne byłoby aby wsteczne działanie ustawy miało być źródłem przywilejów dla pracowników zwolnionych przed jej wejściem w życie”.

Strona pozwana wniosła kasację od tego wyroku.

Podnosiła zarzut naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r., o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego Polskie Koleje Państwowe (Dz.U. Nr 84, poz. 948 ze zm.) przez przyjęcie, że powodowi przysługuje odprawa z tej ustawy, mimo że rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło z dniem 30 kwietnia 2000 r. a więc przed wejściem w życie ustawy. W uzasadnieniu kasacji strona pozwana wskazała, iż gdyby ustawodawca chciał uregulować uprawnienia byłych pracowników, lub z którymi rozwiązano umowę o pracę przed dniem 27 października 2000 r. dałby temu wyraz w odrębnej normie prawnej. W ustawie brak jest jednoznacznych wskazań, iż art. 48 stosuje się także do pracowników, z którymi rozwiązano stosunek pracy przed dniem wejścia ustawy w życie.

Kasacja zawiera wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez uwzględnienie apelacji strony pozwanej i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

W art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. Nr 84, poz. 948 ze zm.) przewidziane zostało prawo do odprawy dla pracowników, z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w latach 2000 – 2002 (obecnie, po zmianie ustawy: 2000 – 2003) z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Ponieważ ustawa weszła w życie 27 października 2000 r., powstała wątpliwość, czy hipotezą tego przepisu objęci są pracownicy, z którymi stosunek pracy rozwiązany został w 2000 roku, lecz przed jej wejściem w życie. Trudności w interpretacji wskazanych przepisów spowodowały rozbieżności w orzecznictwie sądów. Powstały problem prawny został rozstrzygnięty w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2004 r. III PZP 11/03 (OSNP 2004 nr 9, poz. 150), według której prawo do jednorazowej odprawy pieniężnej określonej w art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje

Państwowe” przysługuje tylko pracownikom, z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło po dniu wejścia ustawy w życie. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że za odmiennym poglądem przemawiają jedynie argumenty płynące z wykładni językowej, które jednakże okazują się mylące po dokładniejszej analizie sformułowań rozdziału 8 ustawy zatytułowanego „Restrukturyzacja zatrudnienia”. Ustawodawca nie posłużył się w nim jednorodnymi czasami i trybami w odniesieniu do stosowanych czasowników. Można też bronić – na gruncie wykładni językowej - poglądu, iż zwrot „ w latach 2000 – 2002” należy rozumieć jako „poczynając od 27 października 2000 r.” (czyli od dnia wejścia w życie ustawy) do końca 2002 roku. Data wejścia w życie ustawy została wyraźnie określona w jej art. 83. a hipoteza norm art. 48 i 49 nie zmienia tej daty. Uprawnienia przewidziane w rozdziale 8 ustawy łączą się z komercjalizacją, restrukturyzacją i prywatyzacją PKP, przeprowadzanymi etapami według zasad i warunków określonych dopiero w tej ustawie. Warunkiem nabycia prawa do jednorazowej odprawy pieniężnej jest niespełnienie warunków „umożliwiających uzyskanie prawa do emerytury, urlopu kolejowego lub świadczenia przedemerytalnego”. Warunek dotyczący urlopu kolejowego nie mógł być spełniony przed wejściem w życie ustawy, bo ten urlop został dopiero w niej wprowadzony. Za ważny argument przeciwko wstecznemu działaniu omawianych przepisów ustawy został uznany przez Sąd Najwyższy brak w niej przepisów pozwalających na „rozliczenie” jednorazowej odprawy pieniężnej i świadczeń wcześniej już pobranych przez pracowników z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy. Zgodnie z art. 50 ust. 3 ustawy, pracownikom, którzy nabyli prawo do jednorazowej odprawy nie przysługuje odprawa na podstawie art. 8 ust. 1 tzw. ustawy o zwolnieniach grupowych (z dnia 28 grudnia 1989 r.) „ani żadne inne świadczenie z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy”. Powstałby zatem problem rozliczenia pobranych przez pracowników zwolnionych przed wejściem w życie ustawy odpraw z ustawy z 28 grudnia 1989 r. i rekompensat przewidzianych w Pakcie Gwarancji Pracowniczych. Rozwiązanie tego problemu jest niemożliwe na gruncie Kodeksu pracy i Kodeksu cywilnego. Względy sprawiedliwości i równości nie uzasadniają też poglądu o zastosowaniu omawianych przepisów do pracowników, z którymi rozwiązano stosunki pracy po 1

stycznia 2000 r., lecz przed wejściem w życie ustawy. Pracownicy zwalniani z przyczyn dotyczących pracodawcy korzystali w różnych okresach z osłony socjalnej na różnych podstawach i w różnym zakresie. Gdyby uznać, że równość i sprawiedliwość wymaga, by odprawy z ustawy z dnia 8 września 2000 r. otrzymali pracownicy zwolnieni od początku 2000 roku, powstałby problem równości w traktowaniu osób zwolnionych w poprzednich latach. Gdyby wolą ustawodawcy było przyznanie świadczeń przewidzianych w ustawie z 8 września 2000 r. osobom zwolnionym przed jej wejściem w życie, dalby temu wyraz w wyraźnym przepisie, tak jak to uczynił w odniesieniu do górników w dotyczącej ich ustawie.

Skład rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela te poglądy. Prowadzi to do wniosku o zasadności zarzutów kasacji odnoszących się do błędnej wykładni art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. Słuszność tych zarzutów uprawnia do zmiany zaskarżonego wyroku na podstawie art. 393¹⁵ k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.